

2010-12-06

Delrapport från utredningsresa till Irak – oktober/november 2010 Myndighetsskydd

Delrapport från svenska Migrationsverkets och norska Landinfos utredningsresa till Amman och Bagdad den 23 oktober – 3 november 2010



Migrationsverket
Slottsgatan 82
601 70 Norrköping
Sverige
+46 771 235 235
www.migrationsverket.se

Landinfo
Storgata 33 A
0132 Oslo
Norge
+47 23 30 90 00
www.udi.no

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning

- 1.1. Sammanfattning på svenska
- 1.2. Summary in English

2. Introduktion och metod

3. Myndighetsskydd

- 3.1. ISF – Iraqi Security Forces
- 3.2. Polisstyrkorna
 - 3.2.1. Rekrytering
 - 3.2.2. Utbildning
 - 3.2.3. Kompetens/professionalitet
 - 3.2.4. Effektivitet
 - 3.2.5. Nya reformer inom polisarbetet
 - 3.2.6. Allmänhetens tilltro till polisen
 - 3.2.7. Polisens egen säkerhetssituation
- 3.3. Rättsväsendet
 - 3.3.1. Utbildning
 - 3.3.2. Reformering av juridiken
 - 3.3.3. Kompetens/professionalitet/effektivitet
 - 3.3.4. Rättssäkerhet för den som misstänks för brott
 - 3.3.5. Rättssäkerhet för offer/vittnen
 - 3.3.6. Domstolarnas oavhängighet
 - 3.3.7. Arkivering av domar
 - 3.3.8. Domarnas säkerhetssituation

4. Källor

- 4.1. Företrädare från NGO:s
- 4.2. Företrädare för rättsväsendet
- 4.3. Företrädare från övriga irakiska myndigheter
- 4.4. Företrädare för minoriteter och utsatta grupper
- 4.5. Journalister
- 4.6. Övriga

1. Sammanfattning

1.1. Sammanfattning på svenska

Irak är ett land, som trots de befintliga säkerhetsproblemen, befinner sig i en demokratiseringsprocess, om än sårbar och osäker. Det finns en vilja från ledningshåll inom såväl Inrikesministeriet, Försvarsministeriet och rättsväsendet att så snart som möjligt få en stat där medborgarna kan känna förtroende för polis och domstolsväsende, men det är fortfarande en process som kräver ytterligare ansträngningar.

Både polisen och säkerhetsstyrkorna har fått utbildning i mänskliga rättigheter. De representanter från myndighetsledningen som delegationen mötte uttryckte myndighetsledningens vilja att beakta mänskliga rättigheter och utveckla polisarbetet med moderna, demokratiska metoder. Vidare framkom att utbildning genomförs för alla poliser, att teknisk bevisning introduceras som ett alternativ till erkännanden, att större kontroll sker av enskilda polisers uppträdande och beteenden samt att det finns flera pågående reformer för att förbättra lagstiftningen och skyddet för brottsoffer, vittnen och utsatta grupper. Andra källor, som är oberoende av myndigheterna, uppgav emellertid att trots myndigheternas uttryckliga vilja och pågående reformarbete, präglas särskilt polisen men också i någon grad domstolarna av stora svagheter. Flera av källorna har också uttalat sig ganska tveksamma till enskilda polistjänstemän eller polisenheters vilja att skydda medborgarna.

De uppgifter som ger anledning till vaksamhet vid bedömningen av polisens arbete är misstankarna som fortfarande finns gällande korruption samt milis- och klanpåverkan. Även det faktum att de polisiära styrkorna innehåller så många nyanställda, som saknar erfarenhet av polisiärt arbete ger anledning till fortsatt vaksamhet. Det finns också anledning att misstänka att misshandel av misstänkta fortfarande används för att få till stånd ett erkännande eftersom misstron mot övrig s.k. teknisk bevisning är stor. Det finns dock tecken på att domstolarna börjar underkänna bevisning som lämnats efter misshandel av den misstänkte.

Företrädare för polismyndigheten, domstolarna och advokatsamfundet uppger att medborgarna anmäler brott till polisen. Andra källor delegationen träffat anger dock att bara ett fåtal irakier anmäler brott. Vanligare skulle vara att den utsatte söker hjälp hos sin klans överhuvud. Uppgift har också framförts om att polisen har nog med att skydda sig själv och enskilda medborgare därför i de flesta fall inte kan förvänta sig polisbeskydd.

Det finns ännu inte något vittnesskyddsprogram i Irak, men ett sådant är under upparbetning. Tills vidare uppger polismyndigheten att de försöker skydda offer och vittnen med de medel de har, vilka vid svårare hot dock synes otillräckliga.

När det gäller rättsväsendet så är samtliga överens om att Iraks domstolar fungerar huvudsakligen oberoende av staten och att det inte i någon större omfattning förekommer politiska påtryckningar på domstolarna. Domarnas höga lönelöft synes

ha motverkat den korruption som i övrigt är omfattande inom både den offentliga och privata sektorn.

Både nya och erfarna domare har fått utbildning i mänskliga rättigheter. Det tar dock tid för domarna precis som för polismännen att ändra tidigare praxis. Det synes mer sannolikt att nyutbildade domare underkänner bevisning som åtkommit efter misshandel än att de äldre domarna gör det.

Domstolarnas allra största problem är att det finns för få domare och därmed har de befintliga domarna alltför hög arbetsbörda och domstolarna alltför höga balanser. Det tar ofta lång tid att föra ett mål till huvudförhandling och många misstänkta får därför sitta häktade under en orimligt lång tid.

Ett slutligt problem för både polis och domstolspersonal är den reella hotbild som ständigt finns mot dessa grupper. Särskilt allvarlig är hotbilden naturligtvis mot domare i terroristrättegångar. Staten har vidtagit flera åtgärder för att skydda domarna och deras familjer. Säkerhetsåtgärderna är sannolikt effektiva men kan även medföra att processerna i domstolarna försenas.

1.2. Summary in English

In spite of the current security-problems, Iraq is in a process of democratization, however vulnerable and uncertain. Representatives from the Ministry of Interior, the Ministry of Defense and the Judicial System express a will to proceed as soon as possible towards a country where citizens can trust the judicial system, but the process requires further effort.

Both the police- and the security-forces have been educated in human rights. The representatives from the Ministry of Interior, Police Department, expressed an interest to pay regard to human rights and develop police-work with modern, democratic methods. They further pointed out that all police officers are being educated, that forensic evidence is being introduced as an alternative to confessions, that more control of the individual policemen's conduct and behavior has been enforced and that there are reforms in progress to improve legislation and the protection of witnesses, victims of a crime and vulnerable groups. Other sources, independent of the authorities, stated however that despite of the will expressed by the governmental authorities, the police and to some degree even the courts are characterized by serious shortcomings. Several sources have also stated that they are doubtful regarding individual police officer's and police unit's willingness to protect the citizens of Iraq.

Information that calls for caution regarding the police-authorities ability to protect the citizens is the suspicion that corruption exists and that militia- and clans are influential within the police forces. Concern should continue to be paid to the fact that the police-forces have such a large amount of newly employed, who lack experience of police-work. There is also reason to believe that abuse of suspects is still used to get a confession since most police officers have not enough faith in

forensic evidence. There is however signs that the courts to an increasing extent decide to dismiss as inadmissible evidence gained from abuse.

The representatives of the Ministry of Interior, Police Department, the Judicial System and the Iraqi Lawyers Union state that citizens report crimes. Other people the delegation met mentioned however that only a few Iraqis report crime to the police. They claimed that it is more common that the Iraqis seek help from their head of clan. It has also been mentioned that the security situation sometimes requires large effort for police officers to protect themselves and therefore the protection of the public is not prioritized.

There is not yet a witness-protection program in place in Iraq, but it is in progress. The police states that they so far try to protect victims and witnesses with existing means, which in more severe cases seems inadequate.

Regarding the judicial system all interviewed agree that the Iraqi courts function principally independent of the state and that there is no considerable extent of political pressure on the courts. The strong rise of the judges' salaries seems to neutralize the corruption that otherwise is vast and common in both the civil- and public sector.

Both new and experienced judges have been educated in human rights. The main problem for judges as well as for police-officers is that it takes time to change former work habits. It seems more likely that newly educated judges find evidence, gained through abuse, inadmissible than that the senior judges takes such a stand.

The courts' main problem is that there are not enough judges. As a result all judges have a too heavy workload and the courts too large back-log. It takes often too long to take a case to trial and many suspects are therefore incarcerated for an unreasonable long time.

A final problem for both the police officers and the court-staff is the actual threat, which is always present towards these groups. In terrorist-cases the threat against judges is even more serious. The state has taken important steps to protect the judges and their families. The security measures taken are probably adequate but may contribute to delay the process in the courts.

2. Inledning och metod

Denna rapport är framtagen genom ett samarbete mellan svenska Migrationsverket och norska Landinfo. Norska Utlendingsnemda deltog också i delegationen. De källor som använts är alla redovisade, men till viss del anonymiserade för att inte exklusivt peka ut uppgiftslämnare. Rapporten gör inte anspråk på att vara uttömmande och bör inte tillmätas exklusivt bevisvärde i samband med avgörandet av ett enskilt ärende. Informationen i rapporten återspeglar inte nödvändigtvis svenska Migrationsverkets eller norska Landinfos officiella ståndpunkt i en viss fråga och det finns ingen avsikt att genom rapporten göra politiska ställningstaganden. Migrationsverket och Landinfo är tillsammans ansvariga för rapporten.

Svenska Migrationsverket och norska Landinfo har i samarbete planerat och genomfört utredningsresa till Bagdad och Amman den 23 oktober – den 3 november 2010. Den första delen av resan ägde rum i Bagdad, den senare delen i Amman. Norska Utlendingsnemda deltog i alla mötena.

Huvudsyftet med utredningsresan var att inhämta aktuell information om myndighetsskydd, rättsväsendets uppbyggnad och minoriteternas aktuella säkerhetssituation. Därtill fanns det ett behov av att få aktuell och konkret information om det allmänna säkerhetsläget, terrorgrupper och miliser samt situationen för internflyktingar. Vidare hade delegationen i uppdrag att få mer information om möjligheten till behandling av psykisk och fysisk ohälsa samt om utfärdande av rese- och identitetshandlingar till irakier i exil.

Rapporten är geografiskt begränsad till situationen i södra och centrala Irak. Kurdistan Region of Iraq (KRI) har inte varit det huvudsakliga målet för inhämtande av information.

I Bagdad konsulterade delegationen några internationella icke-statliga organisationer, bl.a. United Nations Assistance Mission for Iraq (UNAMI) och Internationella rödakorskommittén (ICRC). Flera intervjuer genomfördes med irakiska myndighetspersoner från inrikesministeriet, justitieministeriet, försvarsministeriet, ministeriet för migration och flyktingar och parlamentets säkerhetskommitté. Delegationen träffade också företrädare från rättsväsendet, t.ex. domare från olika domstolar (Shura-rådet, Högre Juridiska Rådet och Administrativa Domstolen), Irakiska Juristförbundet och Irakiska Advokatsamfundet. De företrädare/bevakare för/av minoriteter och utsatta grupper som konsulterades kom från Women for Women Organisation, Palestinska ambassaden, Hammurabi Human Rights Organization och Assyrian Movement. Utöver detta konsulterades även journalister samt säkerhetsexperter från USA:s och Storbritanniens ambassader.

I Amman konsulterades flera organisationer; United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), United Nations Development Program (UNDP), International Organization for Migration (IOM) Amman kontoret och World Health

Organization (WHO). Intervjuer gjordes även med företrädare för irakiska ambassaden (passavdelningen) och företrädare för Palestinian Liberation Organisations representation i Amman (PLO). Tillsammans hölls ett trettiotal möten.

Delegationen erhöll omfattande stöd från Sveriges ambassad i Bagdad samt från Norges och Sveriges ambassad i Amman för att förbereda besöket och genomföra mötena i städerna.

Det beslutades innan resan att varje större tema skulle få en egen rapport för att på det sättet kunna publiceras informationen snabbare så att den inte förlorar i aktualitet. Denna rapport koncentrerar sig därför inom ämnet myndighetsskydd på de uppgifter som lämnats från olika håll om det irakiska rättsväsendet.

3. Myndighetsskydd

3.1. ISF – Iraqi Security Forces

Försvarsministeriet ansvarar för militären (armén, flyget och flottan) medan Inrikesministeriet ansvarar för den paramilitära federala polisen och civila polisen. Den gemensamma beteckningen på engelska för dessa styrkor är ”Iraqi Security Forces” (ISF).¹

Generaldirektören vid Försvarsministeriet anger att den irakiska armén och den federala polisen har ett gemensamt ansvar för säkerheten i Irak. De flesta större städer styrs av armén, men mindre områden i städer som t.ex. Bagdad kan vara uppdelade mellan armén och federala polisen. Armén och den federala polisen har samarbete genom Centret för koordination av uppdrag och genom ett gemensamt underrättelsecenter. Exempel på uppdelningen är att stadsdelarna Doura och Kadmiya i Bagdad kontrolleras av den federala polisen medan stadsdelen Mansoor kontrolleras av armén. När en incident rapporteras så görs det av den enhet som deltagit i operationen eller som kontrollerar området. Om det är ett gemensamt uppdrag så rapporteras händelsen av Centret för koordination av uppdrag.²

Säkerhetsrådgivarna på USA:s ambassad uttrycker sina tvivel om att den irakiska armén och den federala polisen klarar av att samordna sina styrkor. De får olika uppgifter från flera håll om samma händelse. Ibland får de inte någon information alls om en händelse som faktiskt inträffat. Statistiken på antalet incidenter får beaktas med insikten om att det sker en hel del underrapportering men samtidigt möjligen viss överrapportering av incidenter från säkerhetsstyrkorna. I Bagdad är det armén som har det största ansvaret för säkerheten, medan polisen har en mer sekundär roll. Det finns flera orsaker till detta. En orsak har politisk grund - arméenheter som är ansvariga för säkerheten i Bagdad, anses som lojala mot premiärminister Maliki och har till uppgift att understödja hans politiska position genom att säkra Bagdad fysiskt. I provinserna, där situationen är mer normal än i Bagdad, är det vanligen den federala polisen som har huvudansvaret för säkerheten och utövar en mer normal polisroll. Ambassaden var inte helt säker på om det finns en klar ansvarsfördelning mellan polisen och armén.³

Polisdepartementet informerar att processen med att föra över säkerhetsansvaret från armén till polisen har blivit försenat. Polisen är dock redo och planen är att inrikesministeriet ska ta över allt säkerhetsansvar. För närvarande har polisen säkerhetsansvaret i 8 – 10 provinser.⁴

Parlamentarikern med ansvar för säkerhetsfrågor uppger att det största problemet är att bygga upp säkerhetsstyrkor som respekterar mänskliga rättigheter. Polisen och

¹ Center for Strategic and International Studies, Iraq – Creating a strategic partnership, 2009-12-15, sid. 257 (Lifos dok. 22059)

² Företrädare för Försvarsministeriet, Bagdad den 26 oktober 2010

³ Säkerhetsanalytiker vid USA:s Ambassad, Bagdad den 26 oktober 2010

⁴ Företrädare för Polisdepartementet, Inrikesministeriet, Bagdad den 26 oktober 2010

säkerhetsstyrkorna är idag utbildade för att hantera våld – de måste dock kunna göra detta med respekt för mänskliga rättigheter. Armén har samma grundläggande problem – den möter fiender inte människor. Även armén behöver respektera mänskliga rättigheter. Armén är även dålig på att hantera folkmassor och att respektera mänskliga rättigheter samtidigt. Även polisen kan helt klart förbättras i flera avseenden. Det är en stor utmaning att bygga upp en polis som ser det som sin uppgift att respektera och skapa respekt för medborgarnas rättigheter. Tillsammans med UNAMI, NATO och vissa EU-länder har utbildningar påbörjats för den irakiska polisen. UNAMI har även ett program för att träna arméns säkerhetsstyrkor.⁵

⁵ Ordföranden i Parlamentets säkerhetskommitté, Bagdad den 25 oktober 2010

3.2. Polisstyrkorna

Enligt uppgifter från Inrikesministeriet och Polisdepartementet finns det idag mellan 550 – 600 000 poliser i Irak. Av dessa är det enligt Polisdepartementet cirka 320 000 poliser som ingår i den irakiska civilpolisen (IPS)⁶. Denna består huvudsakligen av ordnings-, trafik- och kriminalpoliser. Kriminalpolisen består av utrycknings- och undersökningsenheter. Därtill kommer en passenheter. Båda instanserna uppger att det kan vara för många poliser men tror att när säkerhetsläget blir bättre så kommer många att vidareutbilda sig inom juridik eller inom andra områden. Många kommer också att börja arbeta i privata företag. Redan idag finns en trend mot att allt fler får arbeten utanför polisstyrkorna eller kommer in på utbildningar och därför säger upp sig.⁷

Den federala polisen hanterar huvudsakligen terroristbrott. Den federala polisen startades upp år 2006 och har nu 6 brigader. I framtiden är det tänkt att federala polisen ska kunna bistå den vanliga polisen att lösa grövre brottslighet. Den federala polisen arbetar idag endast med att kontrollera terroristgrupperingarna. Deras huvudsakliga tid går åt till observationer och spaning.⁸

Polisen i Irak (IPS) arbetar med allt från preventivt polisarbete till utredningar och deltar i den legala processen. Polisen har också sociala åtaganden och ren polisiär service, som bl.a. består i att godkänna och utfärda körkort samt att utfärda certifikat som visar att en person inte dömts för brott. Polisen ansvarar också för säkerheten för högre tjänstemän samt naturligtvis även för säkerheten för övriga medborgare i Irak.⁹

Polisen försöker idag skapa en professionell myndighet som är en del av en större säkerhetsplan för att stödja och hjälpa medborgarna.¹⁰ Polisens professionalitet anses dock av flera källor vara låg och i behov av förbättring.¹¹

Det finns 82 polisstationer bara i Bagdad. I övriga delar av Irak finns polisstationer jämnt utspritt. Varje provins har en egen polischef.¹²

3.2.1. Rekrytering

Polismyndighetens företrädare uppger att åren efter invasionen år 2003 var exceptionella. Eftersom de allra flesta poliser i samband med invasionen tvingats lämna sina tjänster behövdes snabbt nya poliser. Detta ledde till att alla ansökningar

⁶ Övriga torde tillhöra den federala polisen, oljepolisen, gränspolisen och särskilda skyddsstyrkor. Jmf. US Department of Defence ”Measuring Stability and Security in Iraq” 2010-08-20 (Lifos dok. 23601)

⁷ Företrädare för Inrikesministeriets Underrättelsefrågor Bagdad den 25 oktober 2010 och företrädare för Polismyndigheten, Bagdad den 26 oktober 2010

⁸ Företrädare för Inrikesministeriets Underrättelsefrågor Bagdad den 25 oktober 2010

⁹ Företrädare för Polismyndigheten, Bagdad den 26 oktober 2010

¹⁰ Företrädare för Inrikesministeriets Underrättelsefrågor, Bagdad den 25 oktober 2010

¹¹ UNAMI, Bagdad den 24 oktober 2010, Ansvarig parlamentariker vid Parlamentets Säkerhetskommitté Bagdad den 25 oktober 2010, korrespondent vid Christian Science Monitor, Bagdad den 24 oktober 2010

¹² Företrädare för Inrikesministeriets Underrättelsefrågor, Bagdad den 25 oktober 2010

till polisutbildningen accepterades. Inrikesministeriet rekryterade då i stort sett vem som helst. Alla var välkomna. Vissa poliser rekryterades dock direkt av de amerikanska styrkorna. När några år förflutit kunde man från Inrikesministeriet konstatera att inte alla poliser var professionella. Man prioriterade då att rensa ut de oprofessionella från Inrikesministeriet och poliskåren. Under tiden efter år 2006 har standarden successivt förbättrats.¹³

Under åren 2006 – 2007 tvingades polismyndigheten, på grund av det svåra säkerhetsläget att använda poliserna i huvudsak för att bekämpa terrorismen. Polismyndigheten förlorade då många av sina poliser, som blev bortskrämda på grund av våldet. De allra flesta av de som då lämnade polismyndigheten har nu återvänt. Det finns dock de som är oroliga för att söka sig till polisyrket.¹⁴

Polismyndigheten är positiv till rekrytering av kvinnliga poliser. Idag har polismyndigheten sammanlagt 8 019 kvinnor anställda. Av dessa är 51 stycken polisofficerare och 3 174 vanliga poliser. I den övriga gruppen finns både civilanställda med juridisk examen och övriga, t.ex. utredare.¹⁵

Polismyndigheten försöker även så gott det går att anställa minoriteter. När dessa genomgått polisutbildningen och blivit färdiga poliser så brukar de få anställning i områden där deras etniska grupp är bosatt. Polismyndigheten har idag både shabaker, kurder, turkmener och kristna i polisstyrkorna. De har även på större polisstationer tagit hänsyn till detta när de inrättat bönerum.¹⁶

Uppgiften om att det finns fler kristna poliser idag än det fanns för två år sedan bekräftas av åtminstone en journalist som delegationen träffade. Han berättar vidare att under oroligheterna i Mosul våren 2010 anlätades närmare 700 kristna poliser från Nineva-slätten för att skydda kyrkorna i Mosul. Det finns dock endast ett fåtal kristna polisofficerare. Orsaken till detta är sannolikt att före 2003 (under Saddam Husseins regim) tilläts inte kristna studera juridik vid universiteten. Detta har nu ändrats men det kommer att ta tid innan det blir fler kristna polisofficerare inom polismyndigheten.¹⁷

När nya poliser ska anställas kräver Inrikesministeriet att de inte har en alltför stark religiös uppfattning. Det görs intervjuer för att kunna få fram hur stark religiös uppfattning rekryterna har. Ett absolut krav från Inrikesministeriet är att poliserna kan arbeta med personer, som har en annan religion, och hantera möten med brottslingar, brottsoffer och andra civilister som har en annan religion och/eller etnicitet. Inrikesministeriet erkänner att det är svårt att kontrollera detta under rekryteringsstadiet och vid nyanställning. Därför ställer ministeriet krav på att både dåligt uppförande, stark religionsuppfattning och samarbetssvårigheter med kollegor eller allmänheten rapporteras av närmaste chef, kollegor eller utomstående.¹⁸

¹³ Företrädare för Polismyndigheten, Bagdad den 26 oktober 2010

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Journalist och ordförande i Hammurabi Human Rights Organization, Bagdad den 26 oktober 2010

¹⁸ Företrädare för Inrikesministeriet, Underrättelsefrågor, Bagdad den 25 oktober 2010

Från Inrikesministeriet uppges att det idag även uppställs som krav för att kunna antas som rekryt till polisutbildningen att den sökande har tagit examen från nionde klassen i grundskolan.¹⁹ Denna uppgift bekräftas även av Polismyndigheten, som anger att det krävs för att bli vanlig polis att man avslutat grundskolan. Poliser måste kunna läsa och skriva. Den som ska bli polisofficer måste ha avslutat gymnasiet.²⁰

3.2.2. Utbildning

Det har förhållandevis nyligen (2009/10) öppnats ett nytt träningsinstitut för blivande poliser i Irak. Detta träningsinstitut ansvarar för utbildningen av polisaspiranterna.²¹

När det gäller polisutbildningen för aspiranter har delegationen fått aningen skilda uppgifter. Från Inrikesministeriet lämnas uppgiften att polisaspiranterna får en första utbildning som varar i 45 dagar vid träningsinstitutet och att de därefter skickas vidare på en fyra månader lång utbildning som anordnas av Inrikesministeriet.²² Från Polismyndighetens ledning uppges att polisaspiranterna på träningsinstitutet får en basutbildning som varar i tre månader. Denna polisutbildning har utvecklats efter amerikansk modell. Inrikesministeriet har ett direktorat för mänskliga rättigheter och polismyndigheten har ett center för mänskliga rättigheter. Både poliser från USA och utbildare av poliser i USA har hjälpt till med utformningen av utbildningen. Efter basutbildningen skickas polisaspiranterna på specialiserade träningskurser som anpassats efter deras framtida roll inom polismyndigheten. De aspiranter som ska bli polisofficerare får gå på polisakademierna i Bagdad, Basra eller Mosul. Där får de en treårig utbildning i bl.a. juridik. Därefter finns även specialiserade kurser som hålls av det Juridiska Träningsinstitutet.²³

Alla poliser, även de som varit anställda under längre tid har fått utbildning i mänskliga rättigheter. Vissa av dem har fått denna utbildning i utlandet, t.ex. i Amman. Andra har utbildats i Irak. Några av de kvinnliga poliserna har utbildats utanför landet.²⁴

Uppgifterna om att USA:s polisstyrkor är involverade i träningen av irakiska poliser bekräftas av USA:s ambassad i Bagdad. USA har tränat irakiska poliser i Amman under en längre tid. De har då fått utbildning bl.a. i mänskliga rättigheter, brottsplatsundersökningar, gripanden och rättsmedicin. USA tränar även poliser inne i Irak.²⁵ Delar av delegationen träffade även en amerikansk polis, som varit utbildare för irakiska poliser i Bagdad, Falluja och Mosul sedan 2007.

¹⁹ Företrädare för Inrikesministeriets Underrättelsefrågor, Bagdad den 25 oktober 2010

²⁰ Företrädare för Polismyndigheten, Bagdad den 26 oktober 2010

²¹ Företrädare för Inrikesministeriets Underrättelsefrågor, Bagdad den 25 oktober 2010

²² Ibid

²³ Företrädare för Polismyndigheten, Bagdad den 26 oktober 2010

²⁴ Ibid

²⁵ Säkerhetsansvariga vid USA:s Ambassad, Bagdad den 26 oktober 2010

3.2.3. Kompetens/professionalitet

Inrikesministeriet uppger att de är medvetna om att enskilda polismän gör misstag, felaktigheter och begår brott mot mänskliga rättigheter. Det är en ny situation för dem att leva med de krav som en rättssäker demokratisk stat uppställer. Det tar tid att ändra folks medvetande och uppträdande. Fram till år 2006 var det fortfarande korrekt tillvägagångssätt att tortera fångar för att få ett erkännande. Sedan dess har poliserna fått genomgå träning för att ändra sitt beteende. Alla poliser har fått utbildning i mänskliga rättigheter. Från ministeriets håll framförs ofta hur viktigt det är att polismyndigheten uppfyller de mänskliga rättigheterna. Ministeriet ställer också höga krav på enskilda polismäns uppträdande. Om en polis missköter sig inträder disciplinåtgärder – i värsta fall avsked. Poliserna kan också riskera åtal för brott i tjänsten. Sedan 2004 har närmare 65 000 poliser fått lämna myndigheten.²⁶

Polismyndigheten bekräftar att de tvingat närmare 65 000 poliser att lämna sin tjänstgöring. De poliser som tvingats lämna myndigheten har varit oprofessionella poliser. Det har rört sig om poliser som sysslat med korruption, misshandel eller arbetat som infiltratorer för terroristorganisationer. Det finns åtta domstolar som bara hanterar brott begångna av polismän. Domar från dessa domstolar kan överklagas till högre domstol. Både polismyndighetens avsked av de oprofessionella poliserna och inrättandet av domstolar som hanterar brott begångna av polismän har haft en preventiv effekt och ökat disciplinen inom polisen.²⁷

Polismyndigheten har också under de senaste två åren valt att öppna dörrarna för allmänheten och massmedia. Det finns en ”hotline”, tel.nr.”130”, för klagomål från allmänheten. Varje onsdag tar också polischefen emot folk med klagomål mot enskilda polismän. Även detta syftar till att öka disciplinen inom myndigheten. Ett direktorat under generalinspektören samlar in de klagomål som lämnats av allmänheten mot enskilda polismän. Det görs också allmänna inspektioner av polisstyrkorna.²⁸

En analytiker på brittiska ambassaden gjorde följande analys över polismyndighetens kompetens. Många ministerier i Irak är organiserade efter etniska grupperingar. Detta kan vara ett problem åtminstone på ministerienivån även inom inrikesministeriet. Inrikesministeriet har dock gjort anmärkningsvärda ansträngningar för att demokratisera sin polis och arbetar hårt med utbildningar.²⁹ Från flera håll anförs att det fortfarande förekommer korruption inom polisen och att en person med pengar kan köpa sig fri från åtal. Det finns också påverkan från klaner och miliser inom polisen.³⁰

²⁶ Företrädare för Inrikesministeriets Underrättelsefrågor, Bagdad den 25 oktober 2010

²⁷ Företrädare för Polismyndigheten, Bagdad den 26 oktober 2010

²⁸ Ibid.

²⁹ Analytiker vid Storbritanniens ambassad i Bagdad, den 26 oktober 2010

³⁰ Företrädare för Internationella röda korset, Bagdad 24 oktober 2010, Analytiker vid Storbritanniens ambassad, Bagdad den 26 oktober 2010 och journalist och företrädare för Hammurabi Human Rights Organization, Bagdad den 26 oktober 2010.

Ingen har dock direkt anfört att poliserna skulle diskriminera någon viss folkgrupp eller religion. Företrädare för de kristna grupperna anger att polisen inte diskriminerar de kristna. Denne anger att det är lika svårt för alla att få skydd av polisen.³¹ Den palestinska ambassaden i Irak uppgav att eftersom polisen inte klarar av att beskydda landets medborgare så klarar de inte heller av att beskydda palestinierna.³² Denna synpunkt nämndes också av UNHCR i Amman.³³ Den palestinska ambassaden i Amman menade att den irakiska polisens skydd av palestinierna i Irak är beroende av vilka tjänstemän som är på plats vid den aktuella händelsen.³⁴

UNAMI berättar att polisen hjälpt de kristna bl.a. i Mosul. När de kristna attackerades i början av 2010 tog staten flera steg för att skydda dem, bl.a. skickades många poliser dit för att skydda kyrkorna, de kristna studenterna blev flyttade till andra universitet. UNAMI anser att polisens kvalitet generellt sett måste bedömas vara låg, att det kommer att dröja innan polisen har godtagbar standard och att polisen är väldigt svag. Polisen har nog med att skydda sig själv och har för lite resurser för att skydda medborgarna effektivt.³⁵

UNAMI nämnde också att polisen är bemannad enligt sekteristiska linjer. Även om de centrala myndigheterna uppmuntrar personer som tillhör minoriteterna att söka sig till polisen så är uppmuntran svag. Polisen mottar stort externt bistånd för att utbilda poliser och bygga upp institutioner men när biståndet ska användas ser man inte tillräckligt till de sårbara grupperna. Som exempel på detta nämns ett kvinnofängelse i Bagdad där personalen inte fått träning i att hantera de intagna.³⁶

3.2.4. Effektivitet

Inrikesministeriet uppger att polisen gjort många arresteringar av misstänkta brottslingar det senaste året. Bara under 2010 har upp till 6 000 arresterats. Av dessa bedöms cirka 200 vara mycket farliga. Ministeriet anser att på ett generellt plan så har polisen kapacitet att skydda enskilda personer som är hotade. Det kan dock vara svårare i vissa provinser, såsom Diyala, och städer, såsom Mosul, på grund av säkerhetsläget. I Bagdad fungerar dock i stort sett skyddet för civila.³⁷

USA:s ambassad uppger att den irakiska polisen idag rapporterar betydligt fler brott till domstolarna. Det visar att de försöker följa lagarna och att de är delvis framgångsrika. Vissa av de anhållna släpps dock senare av domstolarna. Detta kan dock ha många olika orsaker. Man ska dock inte förringa korruptionen.³⁸

³¹ Kristen parlamentariker, Bagdad 26 oktober 2010

³² Ambassadör Palestinska ambassaden i Irak, Bagdad den 27 oktober 2010

³³ UNHCR, Amman den 31 oktober 2010

³⁴ Palestinska ambassaden i Amman, Amman den 2 november 2010

³⁵ UNAMI, Bagdad den 24 oktober 2010

³⁶ Ibid.

³⁷ Företrädare för Inrikesministeriet, Underrättelsefrågor, Bagdad den 25 oktober 2010

³⁸ Säkerhetsansvariga vid USA:s ambassad, Bagdad den 26 oktober 2010

Den brittiska ambassaden menade att det ännu inte finns en effektiv polis i Irak som kan beskydda invånarna. Flera åtgärder har påbörjats för att uppnå förbättringar, men åtgärderna har ännu inte gett tydliga resultat. Den svagaste länken är polisen på fältet och det är här det är störst behov av förändring. Sådana förändringar tar, enligt erfarenheter från andra s.k. post-konflikt områden, runt 15 år, och ännu har det i Irak bara gått sju år sedan den förra regimen störtades. Det största felet som gjordes i Irak var att säga upp alla poliser och militärer år 2003. Återuppbyggnaden har varit besvärlig. Polisen har under åren blivit utsatt för infiltration av miliser. Dessutom har tidigare miliser som t.ex. den shia-muslimska Badr-milisen blivit integrerad i polisen. Den brittiska ambassaden menade att Badr-milisen potentiellt skulle kunna återupprättas och få förnyat inflytande.³⁹ Badr-milisens f.d. ledare menade dock under intervjun att hans milis verkade för att störta Saddam-regimen och lagt ner vapnen så snart de Saddam-trogna var slagna. Numera stöds demokratiseringsarbetet.⁴⁰

Inrikesministeriet uppger att det är svårt att bevisa brott, men det är deras uppfattning att den irakiska polisen gör sitt bästa för att samla in bevisning, som sedan ska presenteras i domstol. Det finns dock ett behov att öka bevismaterialets betydelse i domstolsprocessen genom lagändringar. Även andra lagar bör ses över t.ex. strafflagen, som är gammal.⁴¹ Uppgiften om polisens effektivitet vid bevisinsamling emotsägs till viss del av uppgiftslämnarna på USA:s ambassad, som anger att när en bomb har briserat spärrar armén av området och kör bort civilister. Därefter kommer brandkåren och spolar av brottsplatsen. De första poliserna, som är på plats efter ett terroristbrott, trampar därefter ofta runt och förstör all teknisk bevisning på brottsplatsen. På det sättet går både vittnesmål och teknisk bevisning förlorad.⁴²

3.2.5. Nya reformer inom polisarbetet

Polismyndigheten informerar om att det har tillskapats ett direktorat för brottnålsbevisning. Detta direktorat ansvarar för all teknisk bevisning. De har bl.a. ett DNA-projekt, som de utvecklat med hjälp av amerikanerna. Ett stort problem är att flera DNA-laboratorier har blivit attackerade av terrorister och är nu delvis förstörda. Detta har försenat projektet. Direktoratet får under tiden hjälp från USA, Storbritannien och Australien. Polismyndigheten har speciella officerare som fått en sex månader lång utbildning i brottnålsbevisning. Efter denna utbildning behöver de ett års praktik för att få ansvara för bevisinsamlingen på en brottnålsplats. Organiserade brottnålsplatsundersökningar ökar.⁴³

Från flera håll fick delegationen information om att förutom attackerna mot laboratorier så attackerades även chefen för departementet för brottnålsbevisning i mitten av oktober 2010 när han skulle lämna sin bostad. Han förlorade båda sina

³⁹ Analytiker vid Storbritanniens ambassad, Bagdad den 26 oktober 2010

⁴⁰ Ansvarig parlamentariker för Parlamentets säkerhetskommitté, Bagdad den 26 oktober 2010

⁴¹ Företrädare för Inrikesministeriet, Underrättelsefrågor, Bagdad den 25 oktober 2010

⁴² Säkerhetsansvariga vid USA:s ambassad, Bagdad den 26 oktober 2010

⁴³ Företrädare för Polismyndigheten Bagdad den 26 oktober 2010

ben. Samtliga konstaterar att detta tyder på att terroristerna är rädda för resultaten av direktoratets arbete.⁴⁴

Inrikesministeriet konstaterar vidare att det behövs nya lagar som reglerar insamlandet och bedömningen av teknisk bevisning. Strafflagen och straffprocesslagen är också i behov av uppdatering. Iraks domstolar arbetar dock mycket för närvarande med terroristlagen, som är nyare och modernare. Polismyndigheten har fått mycket hjälp för att träna sina poliser från EU-länderna och USA.⁴⁵

En domare från Shura-rådet bekräftar att det kommer ett nytt lagförslag om användandet av teknisk bevisning.⁴⁶

Från Polismyndighetens håll framhålls att när det gäller speciellt utsatta grupper som kvinnor så finns det idag inte några speciella regler. Men, polismyndigheten arbetar alltid för att ge speciell uppmärksamhet åt utsatta grupper. Inrikesministeriet har precis tillskapat ett direktorat för familjesäkerhet. Detta direktorat ska bl.a. arbeta med våld i hemmen. Polismyndigheten uppger också att de arbetar med att skydda kyrkor och präster vid religiösa högtider.⁴⁷

3.2.6. Allmänhetens tilltro till polisen

Polismyndigheten ser att allt fler medborgare kommer till polisen för att anmäla brott och ge information.⁴⁸

Brittiska ambassadens analytiker uppger att det har blivit en förbättring av polisen. Men polisen fungerar ännu inte helt bra. Inom polisen finns fortfarande problem med korruption, favorisering av egna klanen/etniciteten. Folk är motvilliga att anmäla brott till polisen eftersom de inte tror att det kommer att hjälpa. I normalfallet görs dock anmälan, men samtidigt går man till sin klanledare för att denne ska kunna ge representation och stöd.⁴⁹

Denna analys bekräftas i stort av en journalist som har arbetat av och till i Irak sedan 1991. Folk har ännu inte fullt förtroende för rättsväsendet. Därtill finns hos allmänheten en tveksamhet om hur pålitlig resterande delar av rättsväsendet är. På de platser i landet där polisen inte är så stark råder stam-rättvisan. Personer som blir utsatta för hot vänder sig primärt till sin klan och generellt inte till polisen för att få hjälp. Om du är hotad på ett ställe där stamtänkandet är starkt så kan du stanna kvar om du tillhör en stark klan. Om du tillhör en svag klan måste du lämna platsen. Du

⁴⁴ Ansvarig företrädare för folkbokföringsregistret, Bagdad den 24 oktober 2010 och Analytiker från Storbritanniens ambassad i Bagdad den 26 oktober 2010

⁴⁵ Ansvarig företrädare för Inrikesministeriet, Underrättelsefrågor, Bagdad den 25 oktober 2010

⁴⁶ Ansvarig domare i Shura-rådet, Bagdad den 27 oktober 2010 (Shura-rådet har ungefär samma funktion som Lagrådet i Sverige)

⁴⁷ Företrädare för Polismyndigheten Bagdad den 26 oktober 2010

⁴⁸ Företrädare för Polismyndigheten Bagdad den 26 oktober 2010

⁴⁹ Analytiker från Storbritanniens ambassad Bagdad den 26 oktober 2010

kan då inte få skydd av myndigheterna. Kurdistan tillhör undantaget – där har folk förtroende för myndigheterna.⁵⁰

Journalisten uppgav vidare att korruptionen inom polisen är stor. Det har hänt att enskilda poliser stjäla från privata hem under husrannsakan. Det har också förekommit att polisen tar betalt för att inte stjäla något vid husrannsakan. Bland allmänheten finns lite förtroende för att de skyldiga blir dömda. Detta hänger ihop med att endast 25 – 27 % av ärendena avslutas med fällande dom. Det finns problem som är knutna till bevisinsamlingen i brottmål. Bl.a. har det förekommit väpnade attacker mot poliser som arbetar med att samla och analysera teknisk bevisning.⁵¹

Juristförbundet uppger att personer som är utsatta för brott gör en polisanmälan. Samtidigt går de till sina klanledare för att försöka komma fram till en underhandsuppgörelse med förövaren och hans familj/klan.⁵²

3.2.7. Polisens egen säkerhetssituation

Polismyndigheten informerar att närmare 15 000 poliser har dödats i Irak sedan år 2003. För att öka säkerheten för polischeferna har dessa tilldelats livvakter. Det är dock omöjligt att ge varje polis egen livvakt. Trafikpoliserna var tidigare obeväpnade – de bar bara batong. För tre månader sedan blev flera trafikpoliser skjutna med ljuddämpade vapen. Efter det har även trafikpoliser tilldelats handeldvapen och automatkarbiner av Kalasjnikov-typ. Trafikpoliserna har också fått gå en specialutbildning i säkerhet och får dagliga briefingar om det aktuella säkerhetsläget. Orsaken till att trafikpoliserna blivit populära mål för terroristerna är sannolikt att de har tillgång till databasen för registrering av fordon, vilket är en eftertraktad information för terrorgrupper som vill attackera vissa individer. Våldet och hoten mot poliserna och deras familjer har varit ett mycket stort problem. Under åren 2006 – 07 skickade många poliser sina familjer utomlands eller till Kurdistan för att skydda dem. En hel del av polisernas familjer har dock återvänt nu. Problemet med hot och våld mot enskilda poliser existerar dock fortfarande. Terroristerna har nu gått över till riktade attacker mot enskilda polismän med ljuddämpande vapen och s.k. ”sticky-bombs”. Det svåra är att fienden saknar skrupler – de bryr sig inte om vem de dödar och de är välbeväpnade. Polisen måste hålla sig till lagen, vilket innebär att bara använda vapen som självförsvar. Dessutom är polisen lättare beväpnad än terroristerna.⁵³

En journalist bekräftade att det från terroristerna pågår en offensiv både mot poliserna och deras familjer och gör bedömningen att denna ökar i styrka. Offensiven är så stark att den medför att allmänhetens tilltro till polisens effektivitet minskar. Man litar mer på armén än polisen. Regeringens planer på att dra tillbaka armén från städerna har blivit försenad genom angreppen på poliserna.⁵⁴

⁵⁰ Korrespondent, Christian Science Monitor, Bagdad den 24 oktober 2010

⁵¹ Ibid.

⁵² Företrädare för irakiska Juristförbundet (Iraqi Lawyers Union), Bagdad den 27 oktober 2010

⁵³ Företrädare för Polismyndigheten Bagdad den 26 oktober 2010

⁵⁴ Korrespondent Christian Science Monitor, Bagdad den 24 oktober 2010

USA:s ambassad bekräftar att våldet mot poliser under de senaste månaderna utmärkt sig som en jämn ström med attacker mot poliser, bl.a. genom avrättningar med ljuddämpande vapen och s.k. ”sticky bombs”. Angreppen mot polisen har pågått länge och man angriper poliser både inom och utom tjänsten.⁵⁵

UNHCR gör bedömningen att polisen är svag huvudsakligen på grund av hotbilden mot den. Lagar existerar det är bara svårt att verkställa dem.⁵⁶

⁵⁵ Säkerhetsansvariga vid USA:s ambassad, Bagdad 26 oktober 2010

⁵⁶ UNHCR, Amman den 31 oktober 2010

3.3. Rättsväsendet

Alla Iraks domstolar lyder, under ett från regeringsmakten oberoende organ, Högre Juridiska Rådet. Högre Juridiska Rådet deltar i utnämmandet av domare.⁵⁷

Shura-rådet går igenom all lagstiftning som förbereds för att kunna antas i Parlamentet. Shura-rådet tittar även på hur lagstiftningen ska tillämpas och ger sin juridiska bedömning. En ytterligare uppgift för rådet är att se över konventioner och avtal som sluts med andra länder. För att få arbeta i Shura-rådet krävs att man har en juridisk examen och 20 års erfarenhet av juridiskt arbete.⁵⁸

I Bagdad finns en administrativ domstol. Denna domstol fungerar efter fransk rätt och prövar endast om det funnits laglig grund för ett beslut. I den administrativa domstolen kan enskilda ansöka om att få prövat lagligheten av myndighetsbeslut. Enskilda kan även få prövat lagligheten av avtal, t.ex. anställningsavtal. Domstolen hanterar även konflikter mellan regioner. Under detta år (januari - oktober 2010) har domstolen fått 450 nya mål. Under samma tid avgjorde domstolen ungefär 300 mål. Tidigare har få enskilda vågat klaga på myndighetsbesluten. Detta ökar nu vilket gör att den administrativa domstolen får mer att göra. Det är i Irak möjligt att gå till mer än en domstol i taget. Den som anser att han eller hon avskedats utan laglig grund kan både gå till administrativa domstolen och till arbetsdomstolen.⁵⁹

Domstolarna gör enligt Högre Juridiska Rådet ingen prioritering mellan olika slags mål. Mål gällande terrorism dominerar bland brottmålen. Därefter kommer mer ordinära brott av olika typ. Tiden för att färdigbehandla ett brottmål i domstolarna varierar starkt beroende på målets innehåll. Det kan ta allt från ett par dagar till flera år.⁶⁰

3.3.1 Utbildning

Redan år 1908 startade en juridisk utbildning i Bagdad. Irak har därför en lång erfarenhet i att utbilda domare och jurister. Ordförande i Högre Juridiska Rådet menar att domarnas utbildningsstandard är god. För att bli domare krävs först tre års utbildning på juridiska fakulteten på universitetet. Därefter behöver den blivande domaren genomgå två års utbildning på Juridiska träningsinstitutet. När detta är klart krävs två års erfarenhet av domstolsarbete. Kandidaten måste sedan klara domarexamen. Vid denna görs en utvärdering av två domare för att se om personen har tillräckliga kunskaper för att kunna döma själv – om inte behöver den blivande domaren genomgå fler kurser på Juridiska träningsinstitutet. Slutligen utnämns man till domare efter ett partssammansatt möte, där bl. a. chefen för Higher Judicial Court deltar. Övriga deltagare är representanter från studentrådet och chefsåklagaren. Vidare deltar Högsta domstolens president, domare från

⁵⁷ Uppgift från UNDP Iraq, "Governance in Iraq: Selected Topics", september 2009

⁵⁸ Ansvarig domare för Shura-rådet, Bagdad den 27 oktober 2010

⁵⁹ Ansvarig domare för Administrationsdomstolen, Bagdad den 27 oktober 2010

⁶⁰ Ansvarig domare för Högre Juridiska Rådet, Bagdad den 25 oktober 2010

rättscentret i Al Rusafa, chefen för Shura-rådet och ordförande för Träningsinstitutet.⁶¹

Praktiserande domare får kontinuerlig vidareutbildning av Juridiska träningsinstitutet. Institutet utbildar både domare och advokater. Praktiserande domare har under de senaste åren även kunnat delta i vidareutbildning utanför Irak genom externa kurser som hålls av EU-länderna och USA. Alla domare har deltagit i sådana externa kurser, vissa t.o.m. två till tre gånger.⁶²

Ordföranden för Juridiska träningsinstitutet ger följande information: Han är domare och har både studerat och arbetat i Frankrike. Han har i Frankrike tagit en filosofie doktorsexamen i ämnet ”Protecting Human Rights in Court”. Han är därför också ansvarig för utbildningen på Institutet. Institutet startades år 1976. Det anordnar utbildningar på två år till de som tagit en juristexamen på universitetet. De som genomgått institutets utbildning kan bli domare eller åklagare.⁶³

På institutet får de blivande domarna fördjupa sig i civilrätt, straffrätt, familjerätt etc. De får också läsa om lagkonflikter, mänskliga rättigheter, rättsmedicin samt mental och fysisk hälsa. Efter institutet krävs att den blivande åklagaren eller domaren praktiserar i två år. Normalt praktiserar man under denna period i flera domstolar med tjänstgöring ungefär två – tre månader på varje ställe.⁶⁴

Institutet har utbildat 1 554 stycken domare sedan år 1976. Idag har institutet 116 studenter inskrivna som går sitt andra år och 79 studenter som går sitt första år. Men, Iraks rättsväsende behöver fler domare!⁶⁵

Alla domare som arbetar som utbildare vid Institutet har lång nationell erfarenhet och uppdaterar sig regelbundet på nyheter. De största nyheterna under senare år är den administrativa lagen, mänskliga rättigheter och bestämmelser som styr det elektroniska samhället.⁶⁶

Varje år får institutet 1 000 ansökningar till utbildningen för domare och åklagare. Institutet accepterar dock endast cirka 50 – 60 nya domaraspiranter varje år. När ordföranden studerade på Institutet år 1979 hade de fem kvinnliga aspiranter i hans grupp. Idag finns det 9 kvinnor bland andraårsstudenterna. Det är ingen stor skillnad men antagningsnämnden arbetar på det. Ordföranden har även föreslagit att alla ska få föreläsningar och utbildning i kvinnofrågor. De har idag inga specialkurser i mänskliga rättigheter, men eftersom han har en doktorsexamen i mänskliga rättigheter så kan det möjligen anordnas en sådan inom kort.⁶⁷

I domstolarna arbetar förutom domare också utredare, assistenter och protokollförare. Utredarna får specialkurser i juridik som ges av Juridiska

⁶¹ Ansvarig domare för Högre Juridiska Rådet, Bagdad den 25 oktober 2010

⁶² Ansvarig domare för Högre Juridiska Rådet, Bagdad den 25 oktober 2010

⁶³ Ansvarig domare för Juridiska träningsinstitutet, Bagdad den 27 oktober 2010

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Ibid.

Träningsinstitutet. Både utredarna och protokollförarna måste ha en juristexamen från universitetet för att kunna få anställning på domstolarna. Assistenterna har annan utbildning. Institutet kan även ge specialkurser till övrig domstolspersonal. Institutet håller även öppna juridiska kurser för andra jurister – t.ex. sådana som arbetar vid departementen.⁶⁸

För att bli utsedd till domare krävs – om man är mellan 28 och 40 år - att man är gift. Man ska dessutom se respektabel ut och bete sig hedervärd. Det händer att advokater med lång juridisk erfarenhet utses till domare men det är inte speciellt vanligt.

3.3.2 Reformering av juridiken

Chefen för Shura-rådet lämnar följande information:

Den gamla strafflagen från år 1969 innehöll mycket hårda straff. Lagen har därför setts över vid två tillfällen – år 1985 mildrades straffen väsentligt och efter invasionen 2003 när ledaren för koalitionen provisoriska myndighet Paul Bremer beordrade en översyn och tog bort alla tillägg till lagen som antagits genom dekret av Saddam Husseins Revolutionära Råd (RCC). Efter det har endast smärre ändringar gjorts, t.ex. har böterna höjts på grund av inflationen. De irakiska säkerhetsstyrkorna arbetar dock inte efter denna lag utan efter terroristlagarna. Problemen med den gamla lagen var de hårda straffen. Nu när straffen mildrats är de flesta bestämmelser bra. Shura-rådet har ännu inte sett några förslag på ändringar och uppdateringar varken av strafflagen eller av straffprocesslagen, men det irakiska parlamentet har tillsatt en kommitté som arbetar på det.

Mer än 80 lagförslag har i år lämnats över till Shura-rådet. Övergången från diktatur till demokrati tar tid. Till exempel saknas idag tillräcklig lagstiftning för att möjliggöra för internationella företag att bilda dotterföretag i Irak. Det finns också lagstiftningskonflikter gällande utländska investeringar. Inom Shura-rådet har man precis kontrollerat ett förslag om att Irak ska skriva på konventioner för att möjliggöra verkställighet av utländska beslut. De har kommit fram till att det inte finns något hinder för Irak att skriva på konventionen. Därutöver tittar de på ett lagförslag gällande elektronisk identifikation och elektronisk handel. Dessutom har Shura-rådet på sitt bord ett nytt lagförslag om penningtvätt.

Inom Shura-rådet har man även uppmärksammat behov av andra ändringar i konstitutionen.⁶⁹

3.3.3. Kompetens/professionalitet/effektivitet

Enligt uppgift från Högre Juridiska Rådet fanns det år 2003 endast 573 domare i de irakiska domstolarna. Av dessa var endast 6 kvinnor. Idag finns det

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Ansvarig domare för Shura-rådet, Bagdad den 27 oktober 2010

1 027 domare – 62 är kvinnor. Målet är att Irak ska ha 2 000 domare. De som finns idag räcker således inte till.⁷⁰

Företrädaren för Juridiska Träningsinstitutet bekräftade att det idag finns alltför liten kapacitet inom rättsväsendet. Rättsväsendet behöver nå upp till det antal domare som Högre Juridiska Rådet angett som målsättning för att kunna hantera mängden mål som behandlas.⁷¹

ICRC informerar om att straffprocessen är för långsam för att kunna bedömas vara rättssäker. Alltför många får vänta länge på att få sitt mål avgjort i domstolen. Det finns även uppgift om att vissa domare accepterar lite misshandel mot misstänkta av polisen eftersom man alltid tidigare haft denna praxis. Bevisningen i brottmål består huvudsakligen av erkännanden. Polisen är dålig på att samla in teknisk bevisning. Det finns också, både inom polisen och domstolarna, en misstro mot sådan bevisnings tillförlitlighet. Därför har domarna inte helt upphört med att använda sig av bevisning som tillkommit efter fysiska påtryckningar.⁷²

Journalisten från Christian Science Monitor berättar att hon nyligen närvarade vid ett möte mellan polisen och domstolarna. Under mötet klagade polisen på att domarna inte fäller tillräckligt många av de anklagade. Domarna klagade på att vissa poliser fortfarande använder tortyr, vilket gör bevisningen oanvändbar. Hon anser att det är positivt att domstolarna börjar underkänna bevisning som åtkommit med hjälp av tortyr. Det är inte relevant att bara titta på de fällande domarna. Om personer är oskyldiga måste de bli friade. Det är bättre att någon för mycket frias än att någon för mycket fälls. Problemet med domstolarna är att de har så stora balanser. Det går månader och år innan mål tas upp i domstolarna.⁷³

Terrorismål är vanligast förekommande vid domstolarna. Därefter kommer stöld, narkotika osv. Centrala domstolar handlägger terrorismål.⁷⁴

Även UNHCR bekräftar att domstolarnas höga balanser gör processen långsam och därför rättsosäker.⁷⁵

De allra flesta tillfrågade har inte anfört att det är vanligt med korruption bland domarna. Ordföranden för Juridiska träningsinstitutet förklarar detta med att domarnas löner under de senaste åren har ökat markant – upp till sju gånger vad de tidigare var betalda. Detta har framförallt gjorts för att förhindra mutbrott/bestickning av domarna.⁷⁶ En journalist uppger dock att han känner till åtminstone ett fall där en armenisk rådgivare till parlamentets talman försöker driva en rättssak, men domaren har mutats att inte ta upp målet. Han anger vidare att

⁷⁰ Ansvarig domare för Högre Juridiska Rådet, Bagdad den 25 oktober 2010

⁷¹ Ansvarig domare för Juridiska träningsinstitutet, Bagdad den 27 oktober 2010

⁷² Internationella Röda korset, Bagdad den 24 oktober 2010

⁷³ Korrespondent Christian Science Monitor, Bagdad den 25 oktober 2010

⁷⁴ Ansvarig domare för Högre Juridiska Rådet, Bagdad den 25 oktober 2010

⁷⁵ UNHCR Amman den 31 oktober 2010

⁷⁶ Ansvarig domare för Juridiska träningsinstitutet, Bagdad den 27 oktober 2010

ordet ”hawazam” har blivit ett nytt uttryck i Irak och står för att folk fixar något (genom mutor eller våld).⁷⁷

Den irakiska advokatföreningen uppgav att rättsväsendet är mycket överbelastat, men att det värsta trycket har lättat under de senaste två åren. Detta beror på att antalet domare har ökat och att antalet mål har blivit reducerat. Fortfarande är det dock allt för många häktade som får sitta häktade allt för länge. Bristande ordning i polisernas och domstolarnas arkiveringssystem har också lett till att dokument i brottmål och ibland hela mål försvunnit.⁷⁸

3.3.4. Rättssäkerhet för den som misstänks för brott

Inom brottmålsprocessen i domstolarna agerar både undersökningsdomare och åtalsdomare. Åtalsdomaren får målet från polisen och förbereder åtalet. Målet går därefter över till den undersökande domaren. Han kan be polisen utreda vidare. Polisen utreder tillsammans med den undersökningsdomaren och sedan går målet tillbaka till åtalsdomaren.⁷⁹

Flera av de tillfrågade bekräftar att en person som är misstänkt för brott har tillgång till försvarsadvokat. Om han/hon inte kan betala denne själv betalas advokaten av domstolen. Ordföranden för Högre Juridiska Rådet tillägger att för att få tjänstgöra som försvarsadvokat måste man ha studerat juridik i fyra år.⁸⁰

En journalist uppger att av de mål som tas upp i domstol leder cirka 25 – 27 % till en fällande dom. Det är en klar förbättring sedan år 2008. Problemet är domstolarnas arbetsbörda som leder till att misstänkta, som inte nödvändigtvis är skyldiga, får sitta länge i häkte innan deras fall tas upp i domstolarna.⁸¹

Den gratis juridiska rådgivningen är begränsad till de som är misstänkta för brott. Man har inte rätt till gratis rådgivning i andra mål, t.ex. om man vill klaga på myndighetsbeslut.⁸²

Irakiska advokatsamfundet (Iraqi Bar Association) har idag cirka 3 000 medlemmar. Advokatsamfundet är oberoende från både parti och stat.⁸³

Juristförbundet (Iraqi Lawyers Union) bildades år 1963. Alla som tagit en juridisk examen på universitetet är medlemmar. Juristförbundet har 350 000 medlemmar. Deras syfte är att skydda medlemmarnas moraliska och materiella rättigheter och

⁷⁷ Journalist och ordförande i Hammurabi Human Rights Organisation, Bagdad den 25 oktober 2010

⁷⁸ Företrädare för irakiska advokatsamfundet (Iraqi Bar Association), Bagdad den 27 oktober 2010

⁷⁹ Ansvarig domare för Juridiska träningsinstitutet, Bagdad den 27 oktober 2010

⁸⁰ Ansvarig domare för Högre Juridiska Rådet, Bagdad den 25 oktober 2010, ansvarig domare för Administrationsdomstolen, Bagdad den 27 oktober 2010 och företrädare för irakiska advokatsamfundet (Iraqi Bar Association), Bagdad den 27 oktober 2010

⁸¹ Korrespondent Christian Science Monitor, Bagdad den 25 oktober 2010

⁸² Ansvarig domare för Administrationsdomstolen, Bagdad den 27 oktober 2010

⁸³ Företrädare för irakiska advokatsamfundet (Iraqi Bar Association), Bagdad den 27 oktober 2010

att stärka relationerna mellan medlemmarna. De följer också alla övergrepp mot mänskliga rättigheter.⁸⁴

Både det Irakiska Advokatsamfundet och Juristförbundet anger att det största problemet med domstolarna är att de inte är tillräckligt effektiva. Det finns också för få domare. De domare som finns har alltför många mål och arbetar för mycket. Det kan t.o.m. hända att en domare handlägger upp till 200 mål per dag. Skälet till att det just nu är så stora balanser i domstolarna är att antalet mål som överförts från polisen till domstolarna ökat. Detta gör att domarna inte hinner med gamla mål. Individer som häktats under åren 2006 – 2009 sitter fortfarande inlåsta i väntan på rättegång. Balanserna i domstolarna är enorm även om det inte kommit in lika många nya fall år 2010 som det gjorde år 2009.⁸⁵

Beträffande rättssäkerheten för misstänkta berättar både det Irakiska Advokatsamfundet och Juristförbundet vidare att varje brottmålsförhandling kräver ett muntligt inslag där den tilltalade får tillfälle att bemöta anklagelserna. Trots det är det möjligt att dömas i sin frånvaro om man lämnat landet. När/om personen sedermera dyker upp hålls en ny rättegång.⁸⁶

Beträffande samarbetet mellan polismyndigheten, domstolarna och kriminalvården uppger ordföranden i Högre Juridiska Rådet att det tidigare var problem att få domarna verkställda av polisen. Under de två senaste åren har samarbetet dock förbättrats och detta är idag inget problem.⁸⁷

3.3.5. Rättssäkerhet för offer/vittnen

Polismyndigheten berättar att inom polisen gör man så mycket man kan för att skydda vittnen och brottsoffer. De håller t.ex. vittnenas namn hemliga så länge som möjligt för den misstänkte för att skydda vittnena.⁸⁸

Högre Juridiska Rådet informerar att det numera finns en plan att införa en typ av vittnesskyddsprojekt speciellt för de vittnen som hotas på grund av att de vittnar t.ex. i terroristmål. Detta projekt har dock ännu inte införts.⁸⁹ Denna uppgift bekräftas även av ordföranden för Shura-rådet som uppger att det inom kort kommer att presenteras ett lagförslag om inrättandet av ett speciellt institut för vittnesskydd, med möjlighet att flytta vittnen eller offer och deras familjer, ge dem nya namn och en ny bakgrund samt visst ekonomiskt stöd för att påbörja ett nytt liv. I detta vittnesskydd ingår också avtal med närliggande länder som ska kunna ge vittnena eller offren skydd.⁹⁰

⁸⁴ Företrädare för irakiska Juristförbundet (Iraqi Lawyers Union), Bagdad den 27 oktober 2010

⁸⁵ Företrädare för irakiska advokatsamfundet (Iraqi Bar Association) och irakiska Juristförbundet, Bagdad den 27 oktober 2010

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Ansvarig domare i Högre Juridiska Rådet, Bagdad den 25 oktober 2010

⁸⁸ Företrädare för Polismyndigheten, Bagdad den 26 oktober 2010

⁸⁹ Ansvarig domare i Högre Juridiska Rådet, Bagdad den 25 oktober 2010

⁹⁰ Ansvarig domare i Högre Juridiska Rådet, Bagdad den 25 oktober 2010

Inrikesministeriet påpekade att polisens insatser för att skydda vittnen i brottmål varierar mycket mellan provinserna. Det är enklare att få beskydd på lugnare platser än till exempel i provinserna Diyala och Anbar samt i städerna Mosul och till och med Basra där poliserna på grund av säkerhetsläget ibland tvingats att prioritera sitt eget skydd.⁹¹

Vid mötet med ordföranden för Juridiska träningsinstitutet upplystes även om att det vid domstolarna finns speciella poliser (Judicial police). Deras arbete är att föra misstänkta till och från domstolsförhandling samt att bereda skydd för vittnen och målsägande.⁹²

3.3.6. Domstolarnas oavhängighet

Konstitutionen anger i artikel 19 att ”rättsväsendet är oberoende och ingenting styr rättsväsendet annat än lagen”. Det har tagits stora steg mot en större juridiskt oberoende, bl.a. genom att Högre Juridiska Rådet avskilts från Justitieministeriet.

Ordföranden för Högre Juridiska Rådet bekräftar konstitutionens krav att domstolarna är oberoende från den politiska makten i Irak.⁹³ Även företrädaren för Juristförbundet bekräftar domstolarnas oberoende.⁹⁴

3.3.7. Arkivering av domar etc.

När en domstol dömt i ett brottmål utfärdas i normalfallet tre kopior av domen – en till den anklagade, en till polisen och en till åklagaren. Antalet kopior kan dock variera beroende på målet och antalet parter. Normalt får den anklagade automatiskt en kopia av domen. I praxis kan dock undantag förekomma.⁹⁵

Ordföranden i Shura-rådet uppger att alla originaldomar och originalbeslut från domstolarna behålls i 15 år. En person som klagat till domstol får alltid en kopia av domen. Han måste inte fråga efter domen eller beslutet. Kopian av domen eller beslutet överlämnas genom en speciell delgivningsprocedur. Det har bildats ett nytt informationsministerium. De arbetar med att få alla domar sparade elektroniskt. De kommer även att ge ut lagarna i elektroniskt format så att vem som helst kan få kännedom om dem. Tillsvidare arkiveras domarna i pappersform. Enligt planen startar projektet med att digitalisera domsarkivet i början av 2011.⁹⁶

⁹¹ Företrädare för Inrikesministeriet, Underrättelsefrågor Bagdad den 25 oktober 2010

⁹² Ansvarig domare för Juridiska träningsinstitutet, Bagdad den 27 oktober 2010

⁹³ Ansvarig domare för Högre Juridiska Rådet, Bagdad den 25 oktober 2010

⁹⁴ Företrädare från irakiska Juristförbundet (Iraqi Lawyers Union), Bagdad den 27 oktober 2010

⁹⁵ Ansvarig domare från Juridiska träningsinstitutet, Bagdad den 27 oktober 2010

⁹⁶ Ansvarig domare från Shura-rådet, Bagdad den 27 oktober 2010

3.3.8. Domarnas säkerhetssituation

Ordföranden för det Juridiska träningsinstitutet anser att det endast varit ett fåtal konkreta hot mot domare. Inte ens under de värsta åren var det speciellt många domare som lämnade Irak.⁹⁷

Denna bedömning motsägs av ordföranden för Högre Juridiska Rådet som berättar att det regelmässigt förekommer hot mot domare. Alla domare har tilldelats 1 - 2 säkerhetsvakter av domstolen. Om domaren arbetar med terroristmål får han/hon tillsammans med sin familj flytta till speciella bevakade bostäder. Staten bygger även 50 nya hus med bostäder för domare och deras familjer. Dessa hus ska få specialbevakning och kommer att placeras på olika ställen runt om i Irak.⁹⁸

Journalisten från Christian Science Monitor uppger att hon känner till att det finns speciella övervakade bostadsområden för domare i Ramadi och Falluja.⁹⁹

UNHCRs representant befarar att även hoten mot domare utgör en försening av processen i domstolarna.¹⁰⁰

En gemensam nämnare för säkerhetstänkandet är rättscentret i Al Rusafa i centrala Bagdad. Det utgör prototypen för de nya domstolar med tillhörande skyddade bostäder, som ska byggas.¹⁰¹

⁹⁷ Ansvarig domare från Juridiska träningsinstitutet, Bagdad 27 oktober 2010

⁹⁸ Ansvarig domare från Högre Juridiska Rådet, Bagdad den 25 oktober 2010

⁹⁹ Korrespondent, Christian Science Monitor, Bagdad den 25 oktober 2010

¹⁰⁰ UNHCR, Amman den 31 oktober 2010

¹⁰¹ Ansvarig domare från Högre Juridiska Rådet, Bagdad den 25 oktober 2010

4. Källor

4.1. Företrädare från nedan angivna NGO:s

UNHCR Amman-kontoret, Amman den 31 oktober 2010

UNAMI Bagdad, Bagdad den 24 oktober 2010

Internationella Röda korset, Bagdad den 24 oktober 2010

4.2. Företrädare för rättsväsendet

Ansvarig för Invandring, Bagdad internationella flygplats, Bagdad den 24 oktober 2010

Ordförande i Shura-rådet, Bagdad den 27 oktober 2010

Ordförande i Högre Juridiska Rådet, Bagdad den 25 oktober 2010

Ordförande i Juridiska träningscentret, Bagdad den 27 oktober 2010

Ordförande i Administrationsdomstolen, Bagdad den 27 oktober 2010

4.3. Företrädare från övriga irakiska myndigheter

Ordförande i Parlamentets Säkerhetskommittén, Bagdad den 25 oktober 2010

Vice minister, Inrikesministeriet, Underrättelsefrågor, Bagdad den 25 oktober 2010

Vice minister, Inrikesministeriet, Polisiära frågor, Bagdad den 26 oktober 2010

Generaldirektör för folkbokföringsregistret, Bagdad den 24 oktober 2010

Försvarsministeriet, Administrationsfrågor, Bagdad den 26 oktober 2010

4.4. Företrädare för minoriteter och utsatta grupper

F.d. parlamentariker, Hammurabi Human Rights Organization, Bagdad den 26 oktober 2010

4.5. Journalister

Korrespondent, Christian Science Monitor, Bagdad den 25 oktober 2010

Journalist och ordförande i Hammurabi Human Rights Organization, Bagdad den 26 oktober 2010

Journalist från Bidal TV, Bagdad den 27 oktober 2010

4.7. Övriga

Företrädare för Iraks advokatsamfund (Iraqi Bar Association), Bagdad den 27 oktober 2010

Företrädare för Juristförbundet (Lawyers Union), Bagdad den 27 oktober 2010

Säkerhetsanalytiker vid USA:s ambassad, Bagdad 26 oktober 2010

Analytiker vid Storbritanniens ambassad Bagdad den 26 oktober 2010